

УДК 371.13:371.15
DOI: 10.24144/2524-0609.2022.50.98-102

Зобенько Наталія Анатоліївна
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедра початкової освіти
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна
nsagarda07@vu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0003-3833-958X>

ДО ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Ефективна та успішна організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти можлива лише за умови спеціальної системної професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів з дітьми з особливими освітніми потребами. Метою статті є обґрунтування та аналіз теоретичних аспектів професійної готовності майбутнього вчителя початкових класів в умовах інклюзивної освіти в рамках закладу вищої освіти. Методи дослідження – аналіз, синтез, узагальнення теоретичних аспектів професійної готовності майбутнього вчителя початкових класів в умовах інклюзивної освіти в рамках закладу вищої освіти. Оновлені умови функціонування закладів загальної середньої освіти зумовлюють оновлення системи підготовки педагогічних кадрів, переструктуризації, спеціальної професійної підготовки педагогів у закладах вищої освіти. Кінцевим результатом професійної підготовки є формування педагогічної компетентності, що забезпечить готовність і здатність особистості здійснювати інклюзивне навчання молодших школярів в умовах закладу загальної середньої освіти.

Ключові слова: професійна підготовка майбутнього учителя початкових класів, професійна компетентність педагога, професійна готовність, діти з особливими освітніми потребами.

Вступ. У сучасних умовах інклюзія стала пріоритетною в освітній політиці нашої держави. Підготовка конкурентоспроможних фахівців, здатних до виконання професійної педагогічної діяльності, спрямованої на створення умов для якісного та успішного навчання учнів є одним із найважливіших завдань закладів вищої освіти, які готують фахівців психолого-педагогічної діяльності.

Так, у Концепції Нової української школи закладені прогресивні ідеї щодо важливості підготовки психолого-педагогічних фахівців до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. Запровадження інклюзивної політики в освіті розкриває «Національна стратегія розвитку освіти України на 2012–2021 роки», у якій проголошено пріоритетним завданням розроблення ефективної системи інклюзивного навчання; висунуто вимоги до модернізації системи професійної підготовки педагогічних працівників, здійснення професійної підготовки майбутніх учителів у закладі вищої освіти на засадах компетентнісного підходу, а також підготовки висококомпетентних фахівців, які здатні демонструвати розвинені інтелектуальні професійні й особистісні якості в інноваційному освітньому просторі. Основні вимоги до підготовки педагогічних працівників і рівня їх професіоналізму зазначені у законах: «Про загальну середню освіту», «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Державній національній програмі «Освіта» (Україна 21 століття)», «Концепції національного виховання».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Упровадження інклюзивної форми навчання в освітньому просторі України актуалізувало наукові дослідження проблеми професійної підготовки фахівців психолого-педагогічної сфери, здатних ефективно взаємодіяти з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП) як рівноправними учасниками колективу дітей зі нормативним розвитком. Зокрема, С.Альохіна, Н.Ашиток, А.Колупаєва, Т.Крижановська, О.Савченко, З.Удич аналізують важливість системної підготовки фахівців психолого-педагогічної сфери до роботи з дітьми з особливи-

ми потребами; З. Курлянд, Р. Хмелюк у своїй науковій доробках акцентують увагу на необхідності підготовки, яка має мати саме професійну спрямованість; С.Чупахіна наголошує на формуванні компетенцій педагога в умовах інклюзії та наявності відповідного спеціального, методично обґрунтованого програмного забезпечення, яке б сприяло підтримці учнів з особливими потребами у загальноосвітньому просторі; С.Альохіна, І.Демченко, З.Ленів вказують на необхідність формування готовності вчителя до роботи в інклюзивному середовищі.

Метою статті є обґрунтування та аналіз теоретичних аспектів професійної готовності майбутнього вчителя початкових класів в умовах інклюзивної освіти в рамках закладу вищої освіти. **Методи дослідження** – аналіз, синтез, узагальнення теоретичних аспектів професійної готовності майбутнього вчителя початкових класів в умовах інклюзивної освіти в рамках закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Варто зазначити, що в Україні практика впровадження інклюзивних форм освіти в систему закладів загальної середньої освіти є досить складною, що пов'язано з наявністю бар'єрів загальної освіти, які заважають успішній реалізації інклюзивних процесів [1–4]. Зокрема, Т.Крижановська зауважує, що введення інтеграції (інклюзії) в освітню практику Нової української школи (НУШ) виявило ряд проблем, найважливіші з яких наступні: неготовність учителя до нового виду професійної діяльності; потрібність значної і тривалої організаційно-методичної роботи з дітьми з ООП з урахуванням рівня розвитку кожної дитини та забезпеченням реального вибору моделі інтеграції [1]. С.Альохіна у своєму аналітичному звіті про результати комплексного дослідження проблем інклюзивної освіти в Україні констатує, що: сучасний стан підготовки фахівців і спеціалістів в Україні для роботи в інклюзивному освітньому середовищі не задовольняє суспільних потреб; якість інклюзивної освіти в загальноосвітніх школах знаходиться на низькому рівні, школам бракує фахівців і ставок для них (психологів, дефектологів, логопедів), здебільшого немає

асистентів, перевантажені шкільні психологи; існує методологічна та психологічна неготовність педагогічних працівників, класних керівників, учителів, як у початковій школі, так і предметників, до викладання дисциплін для дітей, які мають певні обмеження; забезпеченість методичними матеріалами для початкової школи оцінюється на рівні 30%; мотивація вчителів загальноосвітніх шкіл до впровадження інклюзивної освіти низька через невідповідну зарплатню та перевантаження [2]. На думку Н.Ашиток, серед інших проблем вагомою є недостатня готовність вищого навчального закладу до підготовки вчителів початкової школи до роботи в умовах інклюзивної освіти [3, с.9].

Безперечно, що оновлені умови функціонування закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) зумовлюють оновлення системи підготовки педагогічних кадрів, переструктуризації, спеціальної професійної підготовки педагогів у закладах вищої освіти: зміни в змісті, меті й завданнях професійної діяльності вчителя початкових класів, який може одночасно працювати з молодшими школярами, враховуючи особливості їхнього розвитку, соціалізації та полівекторності їх індивідуальних можливостей і потреб. Особливостями такої підготовки є формування педагогічної компетентності, що забезпечить готовність і здатність особистості здійснювати інклюзивне навчання молодших школярів в умовах закладу загальної середньої освіти.

В концептуальну основу підготовки компетентного вчителя у сучасній науці закладено когнітивний, системний, компетентний, інтегративний підходи.

У процесі професійної підготовки майбутніх вчителів до організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти слід враховувати наступні компоненти: психологічний (формування та розвиток певних моральних, психологічних якостей та можливостей майбутніх педагогів); методологічний (формування у студентів розуміння методологічних проблем спеціальної педагогіки); науково-теоретичний (забезпечення теоретичних фахових знань); спеціальний (оволодіння знаннями і вміннями спеціальної педагогіки); практичний (набуття вмінь професійно використовувати корекційно-педагогічні методи та прийоми); методичний (забезпечення необхідними знаннями сучасних та ефективних методик, технологій інклюзивного навчання).

Також науковці виокремлюють такі компоненти професійно-особистісної підготовки майбутнього педагога до роботи в умовах інклюзивної освіти: особистісний – рефлексивна установка, мотиваційна спрямованість свідомості, волі і відчуттів педагога на інклюзивну освіту дітей; мотиваційний – сукупність стійких мотивів до роботи в умовах інклюзивної освіти, спрямованість на визнання кожної дитини суб'єктом навчально-вихованої діяльності; креативний – творча активність і особистісні якості педагога, які дозволяють створювати нові матеріальні і духовні цінності, а також розвивати творчий потенціал дітей з особливостями психофізичного розвитку, враховуючи їхні можливості; діяльнісний – система професійно-педагогічних знань про проблему.

Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу – це цілеспрямований, керований процес формування соціально-педагогічної компетентності, що відбувається на засадах середовищного, системного, акмеологічного, аксіологічного, компетентнісного, діяльнісного підходів, потребує цілепокладання процесу професійної підготовки, адекватного добору змісту

навчального матеріалу, застосування комплексу методів, форм, засобів і технологій контекстного, інтерактивного навчання та новітніх інформаційних технологій [4].

Базою професійної підготовки вчителя, за твердженням О.Савченко, є зміст, який має носити випереджувальний характер. Саме тому, необхідно постійно оновлювати зміст з урахуванням змін, які відбуваються в суспільстві, здійснювати підготовку за принципом цілісності, системності та інтеграції. На її думку, підготовка майбутнього вчителя потребує посилення культуротворчих складових у моделі педагога, зокрема діяльнісних і особистісно-характерологічних. За цих умов засвоєння психологічних, педагогічних і предметних знань стає передусім засобом збагачення й розвитку особистості педагога, який має бути «людиною культури», що визначає самоцінність кожної дитини [5].

Ми солідарні з позицією З.Курлянд, Р.Хмелюк і вважаємо, що підготовка майбутнього вчителя початкової школи має мати професійну спрямованість, а кожен навчальний предмет має орієнтувати студента на майбутню професійну діяльність, готувати його до виконання професійних функцій, до оволодіння необхідними знаннями, вміннями та навичками [6, с.90].

Зокрема, С.Чупахіна [7] наголошує, що ключовим аспектом успішного впровадження інклюзивної освіти (ІО) є формування компетенцій педагога в умовах інклюзії та наявність відповідного спеціального, методично обґрунтованого програмного забезпечення, яке б сприяло підтримці учнів з особливими потребами у загальноосвітньому просторі.

Здійснений аналіз наукової літератури [4–7] дає можливість стверджувати, що у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів до організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти необхідно постійно оновлювати зміст з урахуванням змін, які відбуваються в суспільстві, здійснювати підготовку за принципом цілісності, системності та інтеграції; враховувати наступні компоненти: психологічний, методологічний, науково-теоретичний, спеціальний, практичний і методичний; компоненти професійно-особистісної підготовки майбутнього педагога до роботи в умовах інклюзивної освіти. Акцентовано на важливості спеціальної професійної підготовки педагогів у закладах вищої освіти. Тобто педагоги повинні отримати не лише загальну професійну, але й специфічну підготовку з інклюзивної та корекційної педагогіки та психології. Особливостями такої підготовки є формування педагогічної компетентності, що забезпечить готовність і здатність особистості здійснювати інклюзивне навчання молодших школярів в умовах закладу загальної середньої освіти.

Базуючись на результатах наукового пошуку з'ясовано, що у процесі підготовки фахівців педагогічних спеціальностей ефективним є включення в освітній процес закладів вищої освіти дисциплін «Основи корекційної педагогіки», «Основи інклюзивного навчання», спецкурсів; належне інформаційне забезпечення підготовки студента, застосування комунікаційних технологій, інтернет-ресурсів; модульна побудова процесу формування підготовки, що передбачає переведення студентів з пасивного виконання в активного суб'єкта саморозвитку; включення студентів в науково-дослідну роботу через залучення до проектної діяльності і участі в міжвузівських студентських олімпіадах; використання проблемних, інтерактивних, дискусійних, інноваційних методів; забезпечення диференційного та індивідуалізованого підходу.

Але, сьогодні вже не достатньо володіти інформацією про досвід її реалізації за кордоном, необхідно бути компетентним в інклюзивній педагогіці, організації інклюзивного освітнього простору, здатним до впровадження інновацій в освіті, володіти методикою тьюторства, коучингу, бути фасилітатором, модератором в індивідуальній освітній траєкторії учня. З цієї причини підготовка майбутнього учителя передбачає опрацювання ним низки нових навчальних дисциплін, які пов'язані із інклюзивним навчанням, проходження відповідної педагогічної практики тощо [8, с.127-128].

Важливу роль у підготовці вчителя до роботи з дітьми з ООП має відповідно організована педагогічна практика, яка є засобом професійного особистісного становлення майбутнього вчителя початкової школи як компетентного фахівця, індикатором готовності студентів до роботи в інклюзивному середовищі. Майбутньому вчителю недостатньо лише отримати знання, важливо ще й вміти їх застосовувати на практиці, тобто мати професійні вміння в умовах інклюзивної освіти. Окрім теоретичних знань, існують спеціальні професійні вміння, які стосуються праці педагога у роботі з дитиною з ООП: належне оцінювання особливих потреб і можливостей дітей; адаптацію та модифікацію змісту навчальних планів і програм відповідно до особливостей розвитку дитини; використання допоміжних навчальних технологій, у тому числі диференційованих методик навчання; проведення корекційно-виховної роботи з дітьми; планування та реалізацію спільної діяльності різнопрофільних фахівців і батьків; використання внутрішньошкільного моніторингу; застосування сучасних новітніх технологій у процесі роботи. Інклюзивний процес повинен здійснюватися диференційовано за індивідуальними планами, посилюючи для дітей, і за умов кваліфікованої спеціальної корекційної допомоги.

Кінцевим результатом професійної підготовки є формування педагогічної компетентності, що забезпечить готовність і здатність особистості здійснювати інклюзивне навчання молодших школярів в умовах закладу загальної середньої освіти. Відомо, що набуття компетентності та компетенцій майбутніми вчителями початкових класів починається з їхньої професійної підготовки у закладі вищої освіти й продовжує формуватися впродовж професійного розвитку. Таким чином, професійна компетентність формується під час просування студентів у процесі навчання від етапу до етапу.

Слід наголосити на важливості формування у студентів соціально-педагогічної компетентності. Так, соціально-педагогічна компетентність – показник інтегрованого особистісного новоутворення, що характеризується синтезом теоретичних соціоінклюзивних знань, практичних навичок і вмінь, особистісно значущих і професійно важливих якостей, необхідних для готовності успішно здійснювати соціально-педагогічну діяльність та здатності користуватися ними для розв'язання стандартних і нестандартних соціально-педагогічних ситуацій і проблем, пов'язаних із навчанням розмаїтих дітей в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу [5, с.149].

Професійна компетентність – це показник готовності фахівця до виконання конкретної професійної діяльності на відповідному якісному рівні з використанням устояних професійно важливих якостей і досвіду. Професійна компетентність включає також наявність у фахівця стратегічного мислення і його креативність, тобто здатність і психологічну готов-

ність брати активну участь у процесах розвитку [9].

Ефективність та успішність інклюзивної освіти детермінується готовністю учителів до роботи в нових професійних умовах, готовністю до діяльності з дітьми з особливостями розвитку. Слід зазначити, що готовність до професійної діяльності є передумовою формування професійної компетентності фахівця. Водночас професійна компетентність визначається рівнем прояву професійної готовності до реалізації професійної діяльності та її вдосконалення. Відповідно до того, як зростає рівень професійної готовності фахівця, підвищується і його компетентність у цій сфері. Тож готовність розглядається як умова успішного виконання професійної діяльності. У сучасних наукових психолого-педагогічних дослідженнях його розуміють як: складно структуроване та цілісне утворення, яке характеризує вибіркву активність особистості у процесі підготовки та включення її у діяльність; якісне особистісне новоутворення, що формується в процесі цілеспрямованого педагогічного впливу; активний стан особистості, який забезпечує мобілізацію сил на виконання завдання; цілісне, складне особистісне утворення, яке забезпечує високий рівень діяльності та включає професійні погляди, переконання, знання, вміння та навички, професійний саморозвиток.

Професійна готовність – складне психологічне, особистісне утворення, що включає систему інтегративних якостей, знань та умінь, що забезпечують успішну професійну діяльність; вона є результатом професійної підготовки фахівців, їх особистісного становлення та саморозвитку, мотивації та налаштованості на професійну діяльність та передумовою ефективності такої діяльності.

Професійна діяльність із зазначеною категорією дітей вимагає високого рівня професійної готовності, є необхідним фундаментом для подальшого професійного розвитку, напрацювання власного стилю роботи, розвитку професійних та фахових компетенцій. Сучасний учитель початкових класів повинен мати високий рівень фахової (систему знань із методології інклюзивної освіти та високий рівень корекційно-педагогічної майстерності); методичної (володінні вчителем загально-педагогічними та корекційно-розвивальними технологіями); психологічної (інтегрує у собі особистісні якості педагога (емпатія, толерантність, емоційна підтримка іншої людини, рефлексія тощо)) видів готовності.

За дослідженням С.Альохиної [2] готовність педагога в роботі інклюзивної освіти – це інформаційна обізнаність, знання педагогічних технологій, оволодіння основами психології та корекційної педагогіки. І.Оралконова визначає готовність учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти – це ціннісна орієнтація особистості, мотивація, педагогічний оптимізм, толерантність, дидактичні знання та методичні вміння. Розглядаючи готовність майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти як результат педагогічної підготовки, сучасні дослідники також виокремлюють її як важливу умову та чинник забезпечення ефективності освітнього процесу в умовах інклюзії. А.Колупаєва зосереджує увагу на тому, що професійна підготовка вчителів має сформувавши готовність фахівців до реалізації завдань інклюзивної освіти. На думку вченої, набутий вчителями досвід роботи з учнями з особливими потребами в ЗЗСО засвідчує необхідність організації спеціальної педагогічної підготовки, метою якої, передусім, стає формування у фахівців педагогічної освіти оптимістичної оцінки та усвідомлення потенційних можливостей розвитку учнів із особли-

вими освітніми потребами [10, с.86].

Готовність майбутніх фахівців до роботи в умовах інклюзивного навчання – результат спеціальної теоретичної та практичної підготовки, мета та кінцевий результат освітнього процесу в ЗВО. Вчені зазначають на важливості формування професійної, психологічної та інклюзивної готовності до роботи з дітьми з ООП. Стан готовності визначається поєднанням факторів, що характеризують різні рівні і сторони готовності, і посилюється в тому разі, якщо педагог сам є активним суб'єктом процесу навчання і стає на позицію дослідника. Існують такі критерії готовності педагога до інклюзивної педагогічної практики: усвідомлення необхідності інноваційної діяльності; впевненість в тому, що прийняте до впровадження нововведення принесе позитивний результат; узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю; готовність до подолання невдач; позитивна оцінка свого попереднього досвіду у сфері інклюзивної діяльності; здатність до професійної рефлексії; озброєність необхідними знаннями, вміннями, навичками; гнучкість мислення і поведінки залежно від ситуації; схильність до творчості і передбачення шуканого педагогічного результату от на стадії вибору стратегії впливу.

З огляду на вищезазначене ми розглядаємо готовність майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти як результат педагогічної підготовки, важливу умову та чинник забезпечення ефективності освітнього процесу в умовах інклюзії. Готовність до інклюзивного процесу полягає не лише у наявності нового методичного матеріалу, матеріальної бази, а і у моральній, психологічній готовності педагога до роботи із дітьми з особливими освітніми потребами. Професійна готовність педаго-

га до роботи в умовах інклюзивної освіти – це система, що включає в себе мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний компоненти.

Педагогічна діяльність вчителя початкових класів в умовах інклюзивної освіти вимагає високого рівня підготовленості, професіоналізму, творчості, не тільки володіння педагогічними знаннями, але і здатності застосовувати їх у нестандартних ситуаціях, які часто виникають у роботі з дітьми з ООП, тобто такого рівня професійної готовності, який дозволить майбутньому вчителю ефективно здійснювати власну професійну діяльність в умовах спільного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами та їх нормативними однолітками.

Висновки, що ефективна та успішна організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти можлива лише за умови спеціальної підготовки майбутніх педагогів. Саме професійна підготовка вчителів має сформулювати готовність фахівців до реалізації завдань інклюзивної освіти. Професійна готовність – складне психологічне, особистісне утворення, що включає систему інтегративних якостей, знань та умінь, що забезпечують успішну професійну діяльність; вона є результатом професійної підготовки фахівців, їх особистісного становлення та саморозвитку, мотивації та налаштованості на професійну діяльність та передумовою ефективності такої діяльності. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні особливостей організації освітнього процесу закладів вищої освіти, розробленні й впровадженні в практику спеціально організованого навчання з метою удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх учителів до здійснення освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

Список використаної літератури

1. Крижановська Т.В. Освіта дітей з особливими потребами: шляхи розбудови нової української школи (психолого-педагогічні аспекти): навч.-метод. посіб. Дніпро: Романенко М.І. – ФОП Обдимко О.С. 2019. 103 с.
2. Альохіна С. Інклюзивна освіта в Україні: здобутки, проблеми та перспективи: резюме аналітичного звіту за результатами комплексного дослідження. Київ, 2011. 36 с.
3. Ашиток Н. Проблеми інклюзивної освіти в Україні. Людинознавчі студії. Серія: «Педагогіка». 2015. Випуск 1/3. С.4–11.
4. Демченко І.І. Проблема підготовки майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Вісник Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2019. № 3. С.172–181.
5. Савченко О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Початкова школа. 2001. № 7. С.1–4
6. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. /З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк та ін.; за ред. З.Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2007. 495 с.
7. Чупахіна С. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП: співпраця із сім'єю. Освітній простір України. Науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 2015. Вип.6. С.100–104.
8. Удич З.І. Психолого-педагогічна підготовка учителя до роботи в умовах інклюзивного класу. Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. Кам'янець-Подільський: «Аксіома», 2017. Вип. 2. С.127–128.
9. Ленів З.П. Особливості реалізації інклюзії та підготовки відповідних фахівців: проблеми, досвід, перспективи. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2014. № 28. С.119–123.
10. Колупаєва А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка: путівник для педагогів: навч.-метод. посіб. Київ: Атопол, 2010. 96 с.

References

1. Kryzhanovska, T.V. (2019). *Osvita ditei z osoblyvymy potrebamy: shliakhy rozbudovy novoi ukrainskoi shkoly (psykholohopedagogichni aspekty)* [Education of Children with Special Needs: Ways to Build a New Ukrainian School (Psychological and Pedagogical Aspects)]. Romanenko M.I. – FLP Obdymko O.S. [in Ukrainian].
2. Alohina, S. (2011). *Inklyuzivna osvita v Ukraini: zdobutky, problemy ta perspektyvy: reziume analitychnoho zvituv za rezultatamy kompleksnoho doslidzhennia* [Inclusive education in Ukraine: Achievements, Problems and Prospects: A Summary of the Analytical Report on the Results of a Comprehensive Study]. Kyiv. [in Ukrainian].
3. Ashytok, N. (2015). Problemy inklyuzyvnoi osvity v Ukraini. [Problems of Inclusive Education in Ukraine]. *Anthropological studies. Series: Pedagogy, 1/3*, 4–11. [in Ukrainian].
4. Demchenko, I.I. (2019). Problema pidhotovky maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv do profesiinoi diialnosti v umovakh inklyuzyvnoi osvity [The Problems of Preparation of the Future Teacher of Initial Classes for Professional Activity in the Conditions of Inclusive Education]. *Bulletin of Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychnya*, 3, 172–181. [in Ukrainian].
5. Savchenko, O. (2001). Udoshkonalennia profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Improving the Professional Training of Future Primary School Teachers]. *Elementary School*, 7, 1–4. [in Ukrainian].

6. Kurliand, Z.N. (2007). *Pedahohika vyshchoi shkoly* [The Pedagogy of Higher School]. Znannia. [in Ukrainian].
7. Chupakhina, S. (2015). Psykholoho-pedahohichniy suprovid dytyny z OOP: spivpratsia iz sim'ieiu. [Psychological and Pedagogical Support of a Child with SEN: Cooperation with the Family. Educational Space of Ukraine]. *Educational Space of Ukraine. Scientific journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 6, 100–104. [in Ukrainian].
8. Udych, Z.I. (2017). Psykholoho-pedahohichna pidhotovka uchytelia do roboty v umovakh inkliuzyvnogo klasu. [Psychological and Pedagogical Preparation of Teachers to Work in an Inclusive Classroom]. *Proceedings of International Conference – Innovations of Partnership Interaction of Education, Economy and Social Protection in the Conditions of Inclusion and Pragmatic Rehabilitation of Society* (pp.127–128). Aksioma. [in Ukrainian].
9. Leniv, Z.P. (2014). Osoblyvosti realizatsii inkliuzii ta pidhotovky vidpovidnykh fakhivtsiv: problemy, dosvid, perspektyvy [Implementation Features of Inclusion and Training of Relevant Professionals: Problems, Experience, Prospects]. *Scientific Journal of M.P.Dragomanov SPU. Series 19. Correctional Pedagogy and Special Psychology*, 28, 119–123. [in Ukrainian].
10. Kolupaieva, A. (2010). *Dity z osoblyvymy potrebamy v zahalnoosvitnomu prostori: pochatkova lanka* [Children with Special Needs in the General Educational Space, Primary Level]. Atopol [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.03.2022 р.

Стаття прийнята до друку 05.04.2022 р.

Zobenko Nataliia

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Department of Primary Education

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

PROFESSIONAL READINESS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO THE WORK IN THE INCLUSIVE EDUCATION

Abstract. In modern terms, the inclusion has become a priority in the educational policy of our state. It is noted that effective and successful organization of the educational process in the conditions of inclusive education is possible only under the condition of special systematic professional and pedagogical training of future teachers with children with special educational needs. The aim of the article is to substantiate and analyze the theoretical aspects of professional readiness of future primary school teachers in the inclusive education within a higher education institution. Research methods: analysis, synthesis, generalization of theoretical aspects of professional readiness of future primary school teachers in the conditions of inclusive education within the institution of higher education. The updated conditions for the functioning of general secondary education lead to the updating the system of teacher training, the restructuring, the special training of teachers in higher education: changes in content (taking into account changes in society), goals and objectives of professional activities of primary school teachers; the formation of pedagogical competence; training on the principle of integrity, system and integration; taking into account the following components: psychological, methodological, scientific-theoretical, special, practical and methodological, as well as the components of professional and personal training of future teachers to work in the inclusive education. The final result of professional training is the formation of pedagogical competence, which will ensure the readiness and ability of the individual to carry out the inclusive education of primary school students in general secondary educational institution.

Key words: professional training of future primary school teachers, professional competence of a teacher, professional readiness, children with special educational needs.